

עבודת ימי השובבי"ם

במשנת החסידות

השבועות שקורין בהם פרשיות **תְּרוּמָה** ו**תְּצַוָּה**, ויש להתבונן מהו ענינה, וכי משום שזמן החורף ארוכה ביותר צריכין לעסוק עוד ב' שבועות בתיקוני התשובה.

גם יש להתבונן בעצם הדבר, למה נקבע **עֵתָה** זמן תשובה, הלא זה זמן לא רחוק עברו עלינו ימים הנוראים מראש השנה עד הושענא רבה, וגם היה לנו יום **זאת הנוכה** שהוא יום גמר החותם לטובה וזמן תשובה, ואם כן מה נתחדש כעת?

וטעם הענין גילה לנו רבינו הקדוש **מֶרֶן הָאֲר"י זל"ה**, דהיות שכעת מתחילין ללמוד ולקרוא בתורה הפרשיות של **סֵדֶר שְׁמוֹת**, ששמה לומדים כל הסיפור של הגלות הקשה שנשתעבדו בני ישראל בחומר ובלבנים ובכל עבודה, שתכליתה היתה **בִּירוּר הַנִּיצוּצִין**, הם חלקי הקדושה שנפלו ממקור הקדושה ונשבו אל תוך עמקי הקליפות והחיצונים ה"י בעת חטא אדם הראשון, ואלו הנשמות שסבלו הגלות והשיעבוד במצרים הם היו אלו הניצוצות, ומחמת תוקף יד הקליפה ששלטה על שורש נשמתם למעלה קיבל פרעה כח לשלוט על גופם למטה, ובכל פרט של סבל וצער שסבלו נמחק ונמתק קצת יותר הקליפה הקשה ששלטה עליהם, כמו בגד שנתמלא טינוף ועפר שצריכין לכבסו ולרחצו בכל מיני בורית וסממנים בכח גדול, ובכל מכה ומחיקה נמחק הטינוף יותר ויותר עד שנטהר הבגד מכל וכל, ולכן כיון שבני ישראל היו במצב שלא ידעו את ה', **הִדְעַת** שלהם היתה בגלות וגם **הַדִּיבּוּר** שלהם היתה **בגלות**, ולא ידעו איך להתקשר אל הש"ת ולהתדבק עמו, לכן הוצרכו לכל הגלות הקשה הלזה להמתיק הקליפה והטינוף שסבבה אותם.

וכאשר כבר היו מזוככים קצת בבחינת **סוּר מֶרֶע**, הוצרך הש"ת לדבר על לבם וללמדם אמונת ה' בבחינת **וַעֲשֵׂה טוֹב**, אזי עשה הש"ת עמהם חסד נפלא שהביא **עֵשֶׂר מַכּוֹת** **עַל הַמִּצְרַיִם** דייקא,

בשבוע זו נכנסנו אל תקופה חדשה המעוטפת עם קצת פחד ורעדה, ונקראת בשם 'ימי השובבים' על שם הפסוק (ירמ' ג יד-כב) **שׁוּבוּ בְּנֵי שׁוֹבְבִים** [-מורדים] **נְאֻם ה'**, **אֲרָפָה מְשׁוֹבְתֵיכֶם**, ופירש המצודות (שם): שהש"ת אומר לבני ישראל, אתם בנים מורדים, שובו אלי, למען ארפא ואסלח על המרידה שמרדתם בי, והזמן מרומז בתיבת **שׁוֹבְבִים** שיש בו ראשי תיבות של ששה סדרות הראשונות של חומש שמות, שהם **שְׁמוֹת וְאָרָא בְּאֵל שְׁלַח יִתְרוֹ מְשַׁפְּטִים**.

ובאלו הימים יש **מִ"ב יָמִים** שעליה המליצו הצדיקים **וְדַבְרַת בָּ"ם** ולא בדברים בטלים, שבגלל חשיבות הימים יש להשתדל ביותר למלאותם בתורה ותפלה ועבודת ה', ולא בדברים בטלים, כי בכל מעגל השנה המליאה זמנים חשובים ומועדים מבורכים לוקחת תקופת השובבי"ם מקום חשוב ונכבד, ולא במצוה או בעשיה מיוחדת כי אדרבה עיקר פעולת זה הזמן אינה רק בזהירות, שלא לדבר דברים בטלים, להזהר ביותר בקלה כבחמורה, ולהוסיף איכות בכל המצוות ומעשים טובים שעושה, וכמו שהיה מרגלא בפומיה של הרה"ק **רבי הערשעלע מוספינקא זל"ה** לומר משמיה של **רבתינו הקדושים**, שאין הזמן מחייב להתחיל לעשות מעשים טובים ביותר ממה שעשה עד עכשיו, ולא קבלות חדשות של הנהגות קשות, רק מה שעושה ממילא יעשנו ביותר מחשבה וביותר יראת שמים, דהיינו **ביותר איכות**, בזמן שלומד ממילא לא יפסיק בדיבור שיהיה הזמן בשלימות, ובזמן שמתפלל ממילא ישתדל שיהיה תפלה כראוי בשלימות, ואין צריך להוסיף בכמות שלהם.

וכל זה הוא בשנה רגילה, אכן בשנה הלזה שאנו נמצאים בה, שנת העיבור, קיבלנו מן השמים מתנה יקרה, עוד שני שבועות של זמני תשובה ותיקון, ונקראו בשם **שׁוֹבְבִים ת"ת**, על שם הוספת שני

הדינין, **פרשת תרומה** שם נדבת הלב הנכלל בצדקה, **פרשת תצוה** בעשיית בגדי כהונה לאהרן איש חסיד, שם יתבאר גמילות חסד.

וסימנא מילתא, כי אלו התיבות של **שובבי"ם ת"ת**, רומזים לארבע חומות **תשובה תפילה צדקה תורה**, כי 'שובבים' רמז לשובו בנים שובבים, ובמה, בתיבת ת"ת, ראשי תיבות תשובה תפילה, וגם ראשי תיבות תלמוד תורה, גם תיבת ת"ת הוא לשון 'נתינה' רומז לצדקה, עד כאן דברי השל"ה הקדוש.

וממילא, הרוצה לשוב אל ה', אין צריך עתה לעורר כל ענין התשובה כי הוא נעשה עתה ממילא על ידי יקרת הזמן, לכן נהגו כל הצדיקים וערליכע אידן באלו הימים זיך **צו מיטכאפן מיטן וואגן**, לעסוק בתשובה באלו הימים על כל העבר במחשבה בדיבור ובמעשה, להוציא נפשו מכבלי הסטרא אחרא לשחררה לגמרי, לבוא לתכלית אמונת ה' ולקבל התורה מחדש, כי על ידי עשיית פעולות להרגיש בעצמו גלות מצרים יועיל הזיכוך הכללי גם עליו בפרטיות, ועל ידי זה יזכה שיקויים אצלו **הוציאה ממצרים** (היצר הרע את) **נפשי**, **להודות את שמוך**.

*

זהו ענין קריאה המעורר את הזמן, ועתה נתבונן למה נבחר **זמן** הזה דייקא בחדשי טבת ושבת בין כל י"ב חדשי השנה לקרות פרשיות אלו.

הנה בראשית בריאת העולם נחלקו **יעקב ועשיו** (כמובן הכוונה על כוחות הקדושה וההיפוך רח"ל) עם י"ב חדשי השנה, ובודאי לא רצו מן השמים ליתן חצי השנה לעשו, לכן ניתן לחלקו של **יעקב** חצי הראשון של חדשי הקיץ **ניסן אייר סיון**, ולעשיו חצי השני של חדשי הקיץ שהם **תמוז אב ואלול**, וכן ניתן לחלקו של **יעקב** חצי הראשון של חדשי החורף **תשרי חשוון כסלו**, ולעשיו חצי השני של חדשי החורף שהם **טבת שבט אדר**. נמצא שיעקב ועשיו הם ממש חצי בחצי, אבל ברחמי ה' זכה יעקב אבינו לחטוף את כל חודש אלול ביחד עם חצי אב, וגם זכה **מרדכי הצדיק** לחטוף את כל חודש **אדר** ביחד עם חצי שבט, וממילא נשאר

כדי שעל ידם יתלמדו בני ישראל לראות במו עיניהם באופן חושיי **פי אני ה' בקרב הארץ**, ואין עוד מלבדו, כידוע מספרים הקדושים ובפרטיות בספר גבורות ה' מרבינו **נוהר"ל מפראג** זלה"ה איך כל מכה היתה להראות ולהורות לבני ישראל פרט מיוחד באמונת אלקי עולם, עד שכל נשמת בני ישראל היו מוכנים לגאולה וחירות עולם, שהתבטא בתכליתה בקבלת תורתנו הקדושה על הר סיני.

כל זה הוא **בכלליות** ישראל שיצאו לחירות עולם ונתעלו להיות עם הנבחר לה', אבל **בפרטיות** ישראל עדיין לא היתה גאולה, כי כל זמן שעדיין לא זכינו ל**תיקון השלם** נמצאים הרבה ניצוצי קדושה בשביה תחת הקליפה רח"ל, ולכל איש יהודי יש כמה חלקים מנשמתו הטהורה המונחים כבושים וכפותים תחת יד הקליפה הקשה, והן המה הגורמים לו לחטוא בזדון ובשגגה, ומזה נגרם כל הצרות שיש בעולם ה", וכאשר מוסיף לחטוא ה' ישמרינו מוריד עוד ניצוצין ומגדיל ביותר את הקליפה והגלות ומכביד ומרחק את הגאולה, שנצטרך ליותר זיכוכים ובידורים, ה' ירחם.

אכן, כפי הכלל המקובל בדינו **קריאה מעורר הזמן**, שכאשר לומדים הפרשה של גלות הקשה של מצרים וכל פרטי הגאולה על ידי העשר מכות, אז חוזר ונשנה הענין בפועל כאילו נעשה עכשיו בנשמתנו, ונחשב כאילו אנו עוברים עוד הפעם את הגלות בחומר ובלבנים ומקבלים זיכוך וטהרה, ואחר כך כאילו נכנס בשכלנו אמונת ה' על ידי לימוד העשר מכות וכל **מוסר השכל** היוצא מהם.

ולהבין פרטיות השייכות של אלו הסדרות אל תשובה והתקרבו לה', כדאי להעתיק דברי השל"ה הקדוש (תורה שבכתב פ' שמות) בביאור שמונה פרשיות של שובבי"ם ת"ת, **פרשה שמות** מענין גלויות וסיגופים של ישראל, וימררו את חייהם וגו', וכל עבודה הקשה וגו' היה למירוק וזיכוך, והיא התשובה הנגלית כמו שנבאר, **פרשת וארא** שם יתבאר התשובה שהיא בלב שלם שהיא מדת אמת כמו שנבאר, **פרשת בא** שם תתבאר ענין העבודה, **פרשת בשלח** שם תתבאר ענין התפלה, **פרשת יתרו** שם מתן תורה, **פרשת משפטים** שם מתן

לחלקו של עשיו רק בערך שלשה חדשים, חודש תמוז וחצי אב שהם 'מי דין', שבהם היה התגברות נוראה של חורבן בית המקדש, טבת וחצי שבט שבהם יש התגברות של קליפת חג העבודה זרה שחל בהימים של תקופת טבת.

ועל אלו ב' הזמנים נאמר בתורה (בראשית לח כד) וַיְהִי כְּמִשְׁלַשׁ חֳדָשִׁים, וַיֵּגֶד לַיהוָה לְאָמֹר זָנְתָה תְּמָר בַּלְהֶךְ שֶהקליפה מקטרגת על בני ישראל שסרו מאת ה', כי בזה הזמן מתגברים מאוד הנסיונות על נפש איש ישראלי, ואמר הרה"ק מראפשיץ זלה"ה (זרע קודש ר"פ בא) שבתקופה הזו בוער ביותר אש התאוה ה' ישמרינו (עיין בספה"ק בת עין על הפסוק הזה, וכל הענין מבואר באורך בשפתי חן לבית המצרים הקדמה ג). ומתאמרא בשם צדיקים שלכן תיקנו חכמינו ז"ל שמונת ימי חנוכה ולא 'שבע', כדי שגם כשחודש כסלו מלא (ל' ימים) יכנסו לכל הפחות ב' ימי חנוכה בתוך חודש טבת (מיעוט רבים שנים), כדי להמתיק מרירותו בראשו, וכשנמתק מקצתו נמתק כולו כידוע מדברי חכמינו ז"ל.

ולכן, צריכין באלו הימים להתאמץ ביותר לתקן החטאים הישנים שגרמו לו שיופתח הפתח להסטרא אחרא ליכנס ולהגיע אל לבו ומוחו למנעו מתורה ומצוות, ועל ידי עסק התשובה יקויים אמרם ז"ל 'הבא לטהר מסייעין אותו', ומשמע מדבריו הקדושים של מרן הרה"ק בעל בני יששכר זלה"ה, שעל ידי פעולה קטנה של תשובה פשוטה שעושה באלו הימים, נחשב בשמים כאילו עשה פעולה גדולה של תשובה עילאה.

והכוונה הוא, כי עיקר עבודתינו כל השנה הוא לעשות יחוד קודשא בריך היא (ספירת תפארת, אות ו') ושכינתיה (ספירת מלכות, אות ה' תתאה), היינו לייחד אותיות ו-ה הנקראים 'מדות', כי על ידי סתם חטאים נעשה ביניהם פירוד, וכשמתקן מה שעשה הרי הוא מחזיר את אות ה' למקומה לייחודה עם ו', וזה ביאור תיבת תשובה תשוב אות ה'.

אבל כשחוטא בחטא המר ששורש הפגם הוא למעלה בה'מוחין', ואז חלילה עולה הפגם למעלה באפס מה, וקשה מאוד להגיע שמה לעשות תיקון,

ולכן מובא בזוהר הקדוש שאין מועיל תיקון לזה, אולם הגה"ק בעל אבני נזר זלה"ה מביא (בהקדמת ספרו אגלי טל) משמיה דחותנו הגדול הרה"ק מקאצק זלה"ה, שעל ידי חידושי תורה נעשה תיקון גם במקום גבוה כזה, כי שורש חכמת התורה הוא במוח החכמה, גם שמירת שבת הוא תיקון גדול כי שורש השבת הוא גם כן שמה, וכל שכן הלומד ומחדש ביום השבת בעניני הלכות שבת הוא חשוב מאוד, שאז תיקונו בקדושה משולשת.

ולכן נהגו אבותינו ורבותינו, שכל עסק של שובב"ם היתה בשבתות שובב"ם, ערב שבת באשמורת סידרו מנינים לאמירת תהלים בציבור, וכמה מהם קבעו תענית יחיד על ערב שבת חצי היום או רובו או כולו, כל אחד כפי ענינו בקודש [כי בלאו הכי מובא בשלחן ערוך (או"ח סי' רמט ס"ג) דרך אנשי מעשה להתענות בכל ערב שבת], וביום השבת קודש בבוקר קודם התפלה אמרו עוד הפעם כל ספר תהלים, כמו שמקובל (ספר בנין יהושע [ווארשא תרנ"ח] עמ' סב) בשם הרה"ק בעל מאור עינים זל"ה ששמע מפי אליהו הנביא, שלתיקון 'חטאת נעורים' יעשה אלו הדברים: א) לומר כל ספר תהלים בשבת קודם התפלה בלי הפסק, ב) להתענות בשובב"ם ביום שישי ערב שב"ק, ג) להיות ניעור בליל שישי ללמוד כל הלילה כמה שיוכל, ד) לתת צדקה בכל ערב שבת קודש לעני הגון, ואם יעשה כן בטח לא ישאר עוד שום רושם בשמים אם לא ישוב עוד לכסלה חס ושלוש, ויתוקן הכל עם תשובתו עד מקום שידו מגעת.

ובקצת התבוננות רואין, שאכן עיקר התעוררות הנעשה בישראל לעשות למען התיקון באלו הימים הוא בענין הזה של תורה ושבת, דהיינו להרבות בלימוד התורה באיזה אופן שהוא, לכל אחד ואחד כפי ענינו ומצבו, וכמסייע לזה משתמשים עם הסגולה הנודעת של לימוד 'שעות רצופות', כי על ידי שידחיק עצמו לקבוע מקום וזמן ללמוד אזי יזכה גם לחדש חידושי תורה שבזה מגיע התיקון למקום הגבוה, וכל מה שעושים הוא סביב השבת קודש, דהיינו אמירת תהלים בערב שבת או בשבת עצמו, וגם 'תפלת מנחה לשובב"ם' נהגו החסידים

בירושלים לאמרו דייקא בערב שבת, כי מקור התיקון הוא במח חכמה ששם הוא שורש השבת קודש.

ולפי דברי הבני יששכר נוכל לומר ממש להיפוך, דדייקא עתה בימי השובבים אין צריכין לעשות תיקונים גדולים, כי זה סגולת הזמן שבתשובה תתאה נתקן הכל, אך משום שתאוות היצר הרע בוערים כאש עתה יותר משאר הזמנים כיון שהוא חלקו של עשו, לכן נצרך **כה התורה** שהיא העצה היחידה נגד היצר הרע כאמרם ז"ל 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין כנגדה', ועוד נצרך גם **קדושת השבת** כי מתיקות נועם השבת ואש להבת אהבתה מבטלת מתיקות המדומה של עבירה, כמו שכתב הרה"ק **בעל אמרי נועם זלה"ה** בטעם שצועקים תיבת **שבת** בעת 'מצוה טאנץ', כיון שאז יושבים הנשים בלי מחיצה ויש חשש הרהור, לכן כשיזכרו בנועם מתיקות השבת יתבטלו כל ההרהורים רעים רח"ל.

אבל שאר עניני ותיקוני שובבי"ם, רוב הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב הקדוש זלה"ה **לא עשו שום מצב מענין פרטי**, רק באופן כללי עוררו את הציבור לתשובה ותיקון המעשים כל יחיד ויחיד בינו לבין קונו, כאמור בפתח דברינו, עד כדי כך שבבעלזא התבטא אחד מהיושבים החשובים מהבני עליה, שאין יודעין אימת מתחילים ימי השובבי"ם, רק כאשר שומע את הקידוש מאת הרה"ק **מבעלזא זלה"ה** בליל שבת בשבתות שובבי"ם, הנאמרה ברגש מיוחד, מרגיש סגולת הימים.

ובענין התעניתים, כבר הורו לנו **רבתינו הקדושים** שבדורות החלשים כאלו התענית מפריע את סדר היום של תורה ותפלה, כמו שכתב במאור ושמש (שבת שובה ד"ה או יאמר שובה) דבדורות אלו דחלשא עלמא אין לענות נפש כלל, ובספר בית אהרן (ליקוטים עמ' קמו ד"ה תשובה) מובאים דברים נוראים שאמר בלשון קדשו: מיר טייטשן **וְהַגְדִּיתִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם** (ישעיה כז יג) אז מ'קען נידח ווערן פון דער קדושה חס ושלום אויב מ'איז זיך מיצר מיט תענית וסגופים, ווייל ממה נפשך, גייט מען נישט אויפן גלייכן וועג איז דאך תענית וסגופים אויך נישט גלייך, אלא מ'גייט יא אויפן אמת'ן וועג, איז דאך עסן

און שלאפן אויך גוט. מ'דארף זיך אויסשלאפן און אויסרוהען כדי דאס הארץ זאל זיין אינגאנצן, ווארום 'תשובה' איז דער עיקר 'חרטה', און דאס הארץ איז די כלי פון חרטה [וכשאיין לב האדם בשלימות אין לו כלי לתשובה וחרטה שזהו העיקר], ומסיים: **אזוי האבן מיר מקבל געוועזן פון אונזערע עלטערן פון גרויסע צדיקים, עכלה"ק.**

*

ומעתה נתנה ראש לבאר חשיבות המיוחדת שיש לימי השובבי"ם בשנה הזו, שנת העיבור דייקא, שכתבו בספרים שעיקר זמן תשובה הוא דייקא בשנת העיבור, וסגולת ימי השובבי"ם שבכל השנים נמשך אחר שנת העיבור.

וענינו מבואר בשל"ה הקדוש (תורה שבכתב פ' שמות) באמרו, הנני נותן טעם למה **בשנת העיבור מהראוי לעשות תשובה ביותר משאר השנים**, כי רבותינו ז"ל אמרו (חולין ס:) שני המאורות הגדולים חמה ולבנה שוים נבראו, ואחר כך מחמת הקטרוג אמר לה הקב"ה לכי ומעטי את עצמך, ונודע כי מכח ענין קטרוג הזה נמשך למטה קטרוג הקליפה, הוא היצר הרע הוא השטן היורד ומחטיא ועולה ומקטרג, ולעתיד יהיה אור הלבנה כאור החמה, ויתבטלו הקליפות ויהיו כולם יודעים את ה' ולא יהיה יצר הרע, ועתה אודיעך, כי אם לא היה ענין מיעוט הירח לא היה עולמים שום עיבור, כי בודאי אם היו משתמשים בכתר אחד היה סיבובם ומהלכם שוה, ועתה שנתפרדו אז אין מהלכם וסיבובם שוה, וצריכין לעשות שבע עיבורים במחזור, כדי להשוות שנות הלבנה דהיינו י"ב חדשי השנה, שיבא בשנה לשנת החמה שהיא שס"ה יום, כדי שיבא פסח בחודש האביב, וסוכות בשעתו בזמן האסיף, נמצאו העיבורין שבאו מכח הקטרוג הם גרמו שנתהו קטרוג שלמטה המביא לידי חטא, על כן בשנת העיבור ראוי ביותר לתשובה.

יהי רצון שנזכה לתקן כל מה שצריכים לתקן, ולהתקרב להשי"ת בתורה ועבודה כראוי באמת ובתמים, עדי נזכה לגמר התיקון ולביאת משיח צדקינו בב"א.